

LAUSUNTO

10.12.2012

Opetushallitus
PL 380
00530 Helsinki
kirjaamo@oph.fi

Viite: Opetushallituksen lausuntopyyntö 35/421/2012

TEHYN LAUSUNTO LAITOSHUOLTAJAN AMMATTITUTKINNON PERUSTEIDEN LUONNOKSESTA

Opetushallitus on uudistanut laitoshuoltajan ammattitutkinnon perusteita. Laitoshuoltajan ammattitutkinnon perusteita valmistellut työryhmä edustaa alan asiantuntemusta ja on tehnyt osaltaan perusteellista työtä. Työelämävastaavuus ei kuitenkaan ole kaikkien osa-alueitten kohdalla tasapainoista tai kattavaa eikä tulos siten vastaa tarkoituksenmukaisesti todellisiin työelämätarpeisiin.

Tehy pitää hyvänä, että näyttötutkintojen perusteita tarkistetaan ja yhdenmukaistetaan samoin kuin sitä, että määräysten yleisessä osassa näyttötutkintojen järjestämiseen, suorittamiseen, arviointiin ja henkilökohtaistamiseen liittyvät ohjeistukset annetaan samanlaisina kaikissa näyttötutkinnoissa. Tämä parantaa tutkintojen laatua ja vähentää erilaisten tulkintojen mahdollisuutta. Useiden näyttötutkintojen perusteiden samanaikainen uudistaminen antaa parhaimmillaan myös mahdollisuuden eri tutkintojen työelämälähtöiseen tarkoituksenmukaiseen kehittämiseen ja koulutuksen päällekkäisyyksien purkamiseen. Laitoshuoltajan ammattitutkinnon perusteiden luonnoksessa ehdottomasti hyvää ovat uudet valinnaiset osiot erityissiivous sekä hoivalaitos- ja sairaalapalvelut, joiden tarve työelämässä on selvästi korostunut. Laitoshuoltajan ammattitutkinnon yhteydessä tulee myös huomioida se, että laadunhallinnan ja potilasturvallisuuden säädösten toimeenpano sisältää koko sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä toimivan henkilöstön osaamisen ja toimintaprosessien kehittämisen.

Tehy ry:n mielestä laitoshuoltajan ammattitutkinnon rakenteen muuttaminen siten, että kahden pakollisten tutkinnon osan lisäksi on vain kaksi valinnaista osiota aikaisemman kolmen sijasta **vaikuttaa ammattiosaamisen kaventamiselta**. Kun valinnaisia osia edellytetään tutkintoon vain kaksi, on vaarana, että kun nopeasti työelämään koulutettavat henkilöt suorittavat vain nämä on tarjolla nykyistä kapea-alaisemmin peruskoulutettuja puhdistusalan ammattilaisia eikä suinkaan moniosaajia.

Tehy ry esittää, että luonnoksen tutkinnon muodostumista muutetaan siten, että se **sisältää kaksi pakollista tutkinnon osaa ja lisäksi kolme valinnaista osaa**. Osat on valittava kahdesta eri kategoriasta siten, että kaksi tutkinnon osaa ryhmästä I (viisi tutkinnon osaa) ja yksi ryhmästä II (kuusi vaihtoehtoista osaa). Tutkintorakenne olisi siis muotoa 2+2+1

Pakolliset tutkinnon osat luonnoksen mukaisesti

1. Siivouspalvelut
2. Perussiivouspalvelut

Valinnaiset osat ryhmä I - valittava kaksi osaa

3. Ateriapalvelut
4. Sairaalahuoltopalvelut
5. Hoiva- ja huolenpitopalvelut
6. Tekstiilin huoltopalvelut
7. Ympäristöhuoltopalvelut

Valinnaiset osat ryhmä II – valittava yksi osa

8. Erityissiivous
9. Kokouspalvelut
10. Huonekasvien hoito
11. Muun tutkinnon osa
12. Palvelujen markkinointi
13. Yrittäjyys

Lisäksi **Tehy ry esittää** yksityiskohtaisina havaintoina tutkinnon osittain seuraavaa

3.1 Siivouspalvelut

Kielitaitovaatimus on asetettu melko korkealle molempien kotimaisten ja lisäksi yhden vieraan kielen asiakaspalveluvaatimuksella. Tekstin tuottamisen ja tietotekniikan käytön osalta vaatimustason osoittamisen menetelmät tulisi arvioinnin tasalaatuisuuden turvaamiseksi esittää konkreettisempina.

Työyhteisössä toimimisen arvioinnissa tulisi toiminta työyhteisön jäsenenä nivoa arvioinnin kriteeristöön toimintojen suorittamiseen kiinteästi kuuluvana eikä erillisinä tehtävinä.

Siivouksen suunnittelun ja valmistelun arvioinnissa tavoiteltaneen ammattitaidon soveltamisen osoittamista, jossa se tulisi nivoa kiinteämmin kokonaistoimintaan ja osaksi

työtappaa. Suorituksen arvioinnissa jätteiden käsittely- ja lajitteluohjeiden noudattamisen sijaan tulisi ammattihenkilöltä vaatia jäte-, lajittelu- ja kierrätysasioissa alansa ”asiantuntijuutta” eikä ainoastaan ohjeitten noudattamista.

Työergonomia arvioinnissa kriteerien tulee olla oman ergonomisen työskentelyn osaaminen ja hallinta kaikkien kuormittuvien kehon osien ja käytettävien koneiden sekä laitteiden kohdalla eikä erillisinä kohteina arvioiden.

3.2 Perussiivouspalvelut

Perussiivouspalvelut tutkinnon osan nimenä ei ilmennä tutkinnon osan sisältöä ja tavoitetta selvästi eikä eroa riittävästi siivouspalveluista. Asiakaslähtöinen toiminta, työyhteisössä toimiminen sekä työergonomia ovat samalla kriteeristöllä molemmissa pakollisissa tutkinnon osissa ja niitä koskevat samat kommentit. Onko tarkoitus arvioida samaa asiaa kaikissa tutkinnon osissa erikseen?

Suorituksen osalta dokumentointi ja kattava kirjaus jättää tulkinnan varaa sille mitä, mihin ja kenelle ko. toiminta on suunnattu ja se tulisi tarkentaa arvioinnin kriteereissä.

Tehyn ehdotuksen mukaan valinnaisten tutkinnon osien ryhmä I muodostuu luonnoksen seuraavista kohdista, joista tutkintoon tulisi valita kaksi

3.4 Ateriapalvelut

3.6 Sairaalahuoltopalvelut (nimestä poistettu hoivalaitos)

3.7 Hoiva- ja huolenpitopalvelut (nimeen lisätty hoiva)

3.10 Tekstiilien huoltopalvelut

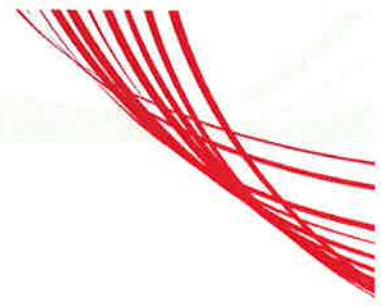
3.12 Ympäristöhuoltopalvelut

3.4 Ateriapalvelut

Tutkinnon osa on kattava kokonaisuus ateriapalveluiden järjestämisestä ilman ruoan valmistusta. Ainoastaan erityisruokavalio-osaaminen vaatii tarkennuksia ja konkretisointia; esimerkiksi kirjaus *tarkistaa ja varmistaa... erityisruokavaliot* tulee selkeyttää tarkoitetaanko sisältöä vai lukumäärää tai *huolehtii osaltaan erityisruokavalioista* tavoite tulee ilmaista ymmärrettävästi.

3.6 Sairaalahuoltopalvelut

Tutkinnon osan nimestä tulee poistaa hoivalaitos, joka ei ole käytännössä tunnistettavissa. Tutkinnon osa sisältää sairaalamuotoisen toiminnan erityistehtäviä kuten välinehuoltoa, vuodehuoltoa sekä korostetusti hygieniaosaamista. Ruokahuollossa voisi arvioinnin kohteena olla ruokahuollon tehtävät. Pelkästään avustavat tehtävät on liian rajattu toimintamalli käytännön työssä, jossa työntekijä itsenäisesti hoitaa yksikön jakelukeittiön/vast ruokahuoltopalvelut. Työergonomia ja turvallinen työskentely arvioinnissa tulee muotoilla kriteeristö osoittamaan ammattimaisen työskentelyn työ- ja asiakasturvallisuuskokonaisuutta eikä keskittyä irrallisiin suorituksiin.



Tutkinnon osa on varsin laaja ja moniulotteinen ja sisältää perustietoa useamman ammattin alueelta mutta vastaa juuri siinä laitoshuoltajan tehtäväkuvaa sairaaloissa.

3.7 Hoiva- ja huolenpitopalvelut

Tutkinnon osan nimi on muutettu (vrt sairaalahuoltopalvelut edellä). Hoiva- ja huolenpito perustuu asiakaslähtöiseen avustamiseen eikä rakenteisiin. Tutkinnon osan arviointikohdassa Huolenpitotehtävien suunnittelu ja valmistelu ei selvästi ilmene mitä toimintoja/tehtäviä tarkoitetaan, suunnitellaan tai valmistellaan. Tällöin ei myöskään arviointi ole realistisesti suoritettavissa.

Asiakkaan avustaminen päivittäistoiminnoissa asetetaan melko suuret arviointi ja osaamisvaatimukset henkilökohtaisessa avustamisessa, joka useimmiten liittyy läheisesti hoitotyön avustaviin tehtäviin. Myös apuvälineiden käytön ohjaus ja neuvonta edellyttää alan laaja-alaista perehtyneisyyttä. **Tehy ry ei kannata laitoshuoltajan tehtäväalueen laajentamista avustajatoimintaan** eikä ole vakuuttunut siitä, antaako koulutusohjelman sisältö arvioinnille perusteet ja tutkinnon suorittajalle tarvittavaa osaamista. Samasta syystä **Tehy ei kannata** muitakaan **lyhyt- tai pikakoulutuksia hoivatoiminnassa**.

3.10 Tekstiilien huoltopalvelut

Tekstiilien huoltopalvelut tutkinnon osassa painotus jää pesulapalveluihin tai pyykin lähettämisen- ja vastaanottotehtäviin. Koulutusohjelman sisällössä tulisi voimakkaammin olla tavoitteena eri toimintaympäristöissä suoritettava tarkoituksenmukainen ja ammattikriteerit täyttävä tekstiilien pesu-, huolto- ja varastointipalvelut. Tekstiilihuolto osana laitoshuoltajan ammattitutkintoa on erittäin merkittävä käytännön työn osaamisalue kaikissa palvelutuotannon muodoissa.

3.12 Ympäristöhuoltopalvelut

Ympäristöhuoltopalvelut edustaa keskeistä osaa kehittyvässä työelämässä. Jätehuolto- ja kierrätysosaaminen tulee yhä tärkeämmäksi kestäväen kehityksen tavoittelussa ja sen ammattimaiselle osaamiselle on käytännön työelämässä suuri tilaus. **Tehy ry pitää tärkeänä** että ympäristöhuoltopalvelujen tutkinnon osaa joko kehitetään selvemmin ympäristöhygienian ammattialana tai että sen sisältö liitetään perustasoisena osaksi laitoshuoltajan tutkinnon kaikkia tutkinnon osia. Jälkimmäinen lisäksi käytännön työssä asiaan liittyvää osaamista laajemmalle kuin mihin yhden valinnaisen tutkinnon osan avulla on mahdollista päästä.

Tehyn esityksen mukaan valinnaisten tutkinnon osien ehdotettu ryhmä II muodostuu seuraavista luonnoksen osista, joista tulisi valita yksi

- 3.5 Erityissiivous
- 3.9 Kokouspalvelut
- 3.8 Huonekasvien hoitopalvelut
- 3.14 Muun tutkinnon osa
- 3.11 Työalueen opastaminen
- 3.3 Asiakaslähtöinen palvelujen markkinointi

3.13 Yrittäjänä toimiminen

3.5 Erityissiivouspalvelut

Erityissiivouspalvelut tutkinnon osa edustaa nimensä mukaisesti ammattitoiminnan erityislohkoa ja/tai ammatin erityisosaamista. Lisäosana muuten riittävälle työelämän edellyttämälle puhdistuspalvelun ammattitaidolle tämä on erinomainen mutta perustutkinnon osana melko kapea-alainen ja siksi kuuluu Tehyn mielestä valintakategoriaan II.

3.9 Kokouspalvelut

Ammattitaitovaatimukset on esitetty tutkinnon nimeen nähden kapea-alaisesti. Työelämätarpeissa kokouspalvelu lienee kasvava ja työllistävä vain riittävällä osaamisella. Suunnittelu-, järjestely- ja koordinointi- sekä tekniset osaamisvaatimukset poikkeavat merkittävästi laitoshuoltajatutkinnon muista osaamisalueista.

3.8 Huonekasvien hoitopalvelut

Huonekasvien hoitopalvelut poikkeaa täysin muista laitoshuoltajan tutkinnon osista ja on huomattavan kapea-alainen sekä käytännön työelämässä vähän kokopäivätyötä tarjoava alue. Laitoshuoltajan tehtävässä se tuo vain rajallisesti lisäarvoa tutkinnon osana. Mikäli kasvien hoito kuuluu työalueen päätehtäviin, edellytetään useimmiten perusosaamista laajempaa ammattitaitoa ja käytetään hortonomi- tai vastaavaa koulutusta. Kovin kapea tai pelkistetty valinnainen osa saattaa houkutella helppoudella, joka ei tuota työelämäkelpoisuuteen lisäarvoa. **Tehyn mielestä tämän tutkinnon osan säilyttäminen ei ole työelämätarpeilla perusteltavissa.**

3.14 Muun perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnon osa

Laitoshuoltajan ammattitutkintoon perustellusti sisällytettäviä muita tutkinnon osia tulisi ohjeistaa ja määritellä *perustellusti* käsitteen merkitys.

3.11 Työalueen opastaminen

Tehy ry ei kannata Työalueen opastaminen tutkinnon osan säilyttämistä valinnaisena perustutkinnon osana. Tehyn mielestä työn opastaminen, perehdyttäminen ja työssäoppijan ohjaaminen vaativat sellaista ammattitaitoa ja osaamista, jota perustutkinnon suorittajalla ei oman tutkinnon suoritusvaiheessa vielä ole. Tämä tutkinnon osa ei myöskään perustutkinnon valinnaisena osana tuota riittävän laaja-alaista ja/tai työelämätarpeita vastaavaa ammattosaamista tutkinnon suorittajan omaan tarpeeseen eikä työyksikölle. Tehyn kantana on, että työnopastamisen lisä- ja täydennyskoulutus perustutkinnon jälkeen ja vankkaan työkokemukseen liitettynä voi tarkoituksenmukaisesti vastata työelämätarpeisiin.

3.3 Asiakaslähtöinen palvelujen markkinointi

Markkinointi on lähellä yrittäjyyttä eikä Tehyn mielestä vaikuta laitoshuoltajan ammattitutkinnon ensisijaiselta valinnaiselta osiolta. **Tehyn mielestä** tämä tutkinnon osa

toimisi paremmin vasta ammattitutkinnon jälkeen lisä- tai täydennyskoulutuksena ja varsinkin yrittäjäksi aikovan tarpeisiin vastaavana mutta soveltuu huonosti ammattitutkinnon valinnaiseksi osaksi.

3.13 Yrittäjänä toimiminen

Tehyn mielestä yrittäjänä toimiminen edellyttää suoritettua alan ammattitutkintoa eikä sovellu perustutkinnon osaksi. Työkokemukseen liitettynä se toimisi paremmin lisä- ja täydennyskoulutuksena tai erikoisammattitutkinnon osana. Jälkimmäisessä yhteensopiva kokonaisuus syntyisi edellä esitetystä markkinoinnin tutkinnon osasta ja yrittäjyydestä talousosaamisella täydennettynä. **Tehyn mielestä** luonnoksessa esitettyssä muodossa se ei tuota yritystoiminnalle riittävää osaamista.

Lopuksi

Yhteenvetona Tehy toteaa, että luonnoksen liitteenä olevan työn kuvan mukaisesti laitoshuoltaja on puhdistuspalvelualan moniosaaja. Tutkinnon osista tulisi näin ollen syntyä riittävän laaja-alainen osaamisalue ja ammatillisesti hallittava kokonaisuus, jotta se vastaisi käytännön työelämän tarpeita. Parhaimmillaan laitoshuoltajan työhön kuuluu laaja puhdistuspalvelun osaaminen täydennettynä sekä ateria- että tekstiilihuollon osaamisella ja ympäristöhuoltopalveluilla. Kun ammattiosaamiseen vielä pyritään lisäämään asiakaskohtainen huolenpito ja avustamistehtävät tavoitellaan yhdellä ammattitutkinnolla epärealistisesti työelämässä toimivaa moniosaajaa.

Helsingissä 10.12.2012



Jaana Laitinen-Pesola
puheenjohtaja
Tehy ry



Kirsi Sillanpää
johtaja
Tehy ry

Lisätietoja:
Tuulariitta Ruontimo
asiantuntija
tuulariitta.ruontimo@tehy.fi